

הבא על יבמתו פרק ששי יבמות

סדר

עין משפט נר מצווה

קח א מיי פטוי מהל' אשות הלכה ז קמג עשין מט טושי"ע אה"ע סימן קנד ספקי י: קב ב ג מיי טושי"ע הלכה יא יב די טושי"ע שס ספקי יא יב י:

לענין רש"י

פיל"א. יעה.
פוריק"א (כהג"ה הב"ה).
קלשון.

הוספות ישנים

א וא"ת (ו' מ' א) מקשה (הא) לבי תחליפה לתיב מנך כתיבתא דמי נשא אשה ושהה עמה וכו' ויוליא וימן כתובה וכל יוליא ר"ל כופין. לבי דודאי יוליא לא משמע טיפין אס לא דעבריה איתו משום כהניא (ונראה דאין כופין) אלא דעבר שמתנהג עם האשה שלא כדון. אלא הכא איתו מתנהג שלא כדון דעמעא דאמרינן יוליא היינו משום דעבריה איתו משום כהניא דשאי לבעול מפניה ורביה וגם נישא דהתם פלוגי אז ר"ל כופין אז לאו. ט דודאי הכא לא דיעבד דיווליא ר"ל כופין דעבריה איתו משום כהניא דשאי לבעול מפניה ורביה ונשא הכל וכן משמע בירושלמי גבי נט המשתוה מתן טיפין כו' עי' בתוס' מנורי'. מה עזר אז מהפך את המהוה. פ"ה עמר פילא. ולא נהירא (ז) דלמרי שמהפכת הקו מעל התבואה וא"כ היא פורקא ונתת היינו פוליא:

א) נראה דל"ל ועוד קשה דמאי מקשה התם לבי תחליפה ממנתי' לתיב מנך כתיבתא אמנתי' דמי נשא דיווליא וימן כתובה וכו'. ב) אולי ל"ל הכי דהכא לא דיעבד אז ר"ל כופין ופלוגי פלוגי וכו'. ג) אולי ל"ל ולא נהירא דלמרינן כהניא (י"ז) דלמרי מקשה את המהוה ונזכר וכו' וא"כ היינו פורקיא.

תוס' חד מקבאי

והא דתניא שמה [לא] וכה להבנות ממנה. מקשי' עלה בגמ' ודילמא איהו היא דלא זכיא כלומר לא ימן לה כתובה ומשני איהו כיון דלא מפקדה אפריה ורביה לא מנישא. משמע דלרי' ויחנן בן ברוקא דאמר מפקדה לית לה כתובה ובשלהי פירקין גרסינן עובדא הוה קמיה ר"י בכנישתא דקסרין ואמר יוציא וימן כתובה ואי ס"ד דלא מפקדה איה מפקדה מאי עבידתה אלא מה כתובה יש לה כתובה קשיא הך. י"ל ולפרש דההיא הובלע היה עקור חליה בדידה ולא בדידה ואי מפקדה יש לה כתובה אכל האין הבעל עקור ויחנן קאם לעקב בדידה ובדידה אמרי' אוקי ממונא בחוקת מריה ואיהו היא דלא זכאי ואין לה כתובה אי הוה מפקדה ואי לא מפקדה לא מעששא פירש בהגהת ספריו דהא דמקשינן הכא ודילמא איהו היא דלא זכאי לישנא

בתנ"י אינו ראשי לבעול אלא או יגרשנה או ישא אחרת עמה: **מוסרם** לינשא לאחר. ולא אמרינן עקרה היא דשמא הראשון לא וכה ליבנות ממנה: **גב' מקץ עשר שנים**. כל על הגר והאי דלא נסיב לה כהנך שני קמאי עד שלא כל לארץ כנען שהיו שנים מרובות כפדן ארס ללמדך שאין ישיבת חוזה לארץ עולה לו דלמא משום עון חוזה לארץ הם עקורים: **לפיכך**. הואיל וקא חזינן שאין ישיבת חוזה לארץ מן המניין דמלינן ככל דבר המונע מן ההריון חלה הוא או חלמה היא כו': **וליקף מינחמך**. ששהה עשרים שנה ולא נשא אחרת: **עקור** היה. ויודע שממנת עצמו הוא ולקמן נפקא לן דעקור היה: **אזכרה נמי עקור** היה. כדאמרינן לקמן והכי ילפת מינייה: **ההוא מינעני ליה כו'**. כלומר יחמך עקור היה משום הכי לא נסיב אחריתי וקרא דילחך בן ששים שנה לא ימירא הוא דמינחמ להכי כתביה רחמנא למיגמר מינייה שהיית עשרים שנה דההוא מינעני ליה כו' אכל מקץ עשר שנים דאזכרה אע"ג דעקור הוה ילפינן מינייה דאי לאו לדרשא למאי הלכמא קאשמעינן קרא מקץ עשר שנים: **לייחס כהן**. לידע שנתו של יעקב בן כמה שנים היה כשהלך לבינת עבר וכשעמד על הצאר ובשלהי ג' גמרלא דמגיילה (דף ט"ז). מפרש ליה והאי קרא דילחך בן ששים שנה מימתי ליה התם דילפינן מינייה דגדול תלמוד תורה מיכוד אק וחס שלם אותן שנים שהיה עשירי צבית עבר לא נענש עליהם: **ויעטר להם מינעני ליה**. כשלמא אי אחרת תפלת יחמך על אשמו היתה היינו דכתיב ויעטר לו כמו שהיה מתפלל עליה ותמר רבקה אשמו אלא אי אחרת על עולמו היה מתפלל ולנוכח אשמו משמע עשיריהם היו לוועקים זה מול זה ויעטר להם מינעני ליה: **לפי שאינו דומה**. תפלתו שהיה דדיק בן דדיק לתפלתה שהיתה דקתא בת רשע לפיכך תלה בו הכתוב: **עפר**. פל"א (א) זלע"ז:

מלמד שאין השכינה שורה על פחות משני אלפים ושני רבבות מישאל הרי שהיו ישראל שני אלפים ושני רבבות חסר אחד וזה לא עסק בפריה ורביה לא נמצא זה גורם לשכינה שתתלק מישאל אבא חנן אמר משום רבי אליעזר חייב מיתה שנאמר 'ובנים לא היו להם הא היו להם בנים לא מתו אחרים אומרים גורם לשכינה שתתלק מישאל שנאמר להיות לך לאלהים ולזרעך אחריו בזמן שזרעך אחריו שכינה שורה אין זרעך אחריו על מי שורה על העצים ועל האבנים: **בתנ"י** נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו ראשי לבטל ג' גירשה מותרת לינשא לאחר ורשאי השני לשהות עמה י' שנים ואם הפילה מונה משעה שהפילה: **גב' ת"ר** נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה יוציא וימן כתובה שמא לא זכה להבנות ממנה אע"פ שאין ראייה לדבר זכר לדבר מקץ עשר שנים לשבת אברם בארץ כנען ללמדך שאין ישיבת חו"ל עולה לו מן המניין לפיכך חלה הוא או שחלתה היא או שניהם חבושים בבית האסורים אין עולין לו מן המניין א"ל רבא לרב נחמן ולילך מיצחק דכתיב ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה וגו' וכתיב ויצחק בן ששים שנה בלדת אותם א"ל יצחק עקור היה א"ה אברהם נמי עקור היה ההוא מיבעי ליה לכדר' חייא בר אבא דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן למה נמנו שנותיו של ישמעאל כדי לייחס בהן שנותיו של יעקב אמר רבי יצחק יצחק אבינו עקור היה שנאמר ויעתר יצחק לה' לנכה אשתו על אשתו לא נאמר אלא לנוכח מלמד ששניהם עקורים היו א"ה ויעתר לו ויעתר להם מיבעי ליה לפי שאינו דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע א"ר יצחק מפני מה היו אבותינו עקורים א מפני שהקב"ה לתפלתן של צדיקים א"ר יצחק למה ב נמשלה תפלתן של צדיקים כעתר מזה עתר זה מהפך התבואה ממקום למקום כך תפלתן של צדיקים מהפכת מדותיו של הקב"ה ממדת רגונות למדת רחמנות אמר רבי אמי אברהם ושרה מומטמין היו שנאמר ה הביטו אל צור הוצבתם

ניזונית תנינן גט המעושה בישראל כשר צעודי כוכבים פסול אמר שמואל פסול ופוסל לכהונה ואמר שמואל אין מעשים אלא לפסולות (אמר שמואל) והתנינן המדיר אשמו מלהנות כו' ומשני שמענו שמויא שמענו שכופין בתמיה ש"מ דאין כופין אלא היכא דקתי כופין אכל היכא דלמור רבנן יוליא ולא פירשו כופין אומרים לו חייבון רבנן להויליא וחס לא הויליא מותר לקרותו עברינא אכל לכפותו צעוטים לא וגר"ח כדברי האומר אינו זן ואינו מפרנס כופין אותו להויליא וימן כתובה וההיא דהוילין (בעיל נט). דחורים אכל גדול למכפיה היינו טעמא דכופין לפי שמונעה מכל ענייני אישות בין תשמיש בין מזונות אכל משום המטע לחודיה או משום מזונות לחודיהו אין כופין ומההוא עובדא דצי נשיאה ציקסרי דסוף פירקין (לקמן סה): דקאמר רבי יוחנן יוליא וימן כתובה דמשמע התם דכופין ליה אין ראייה דכופין כל היכא דקאמר יוליא דהתם לאו מימירא היא אלא כשצד מעשה לפניו לזה להם שיויא משמע שאמר להם לכפותו וכל היכא דלא קאמר כהניא כופין אין כופין שלא יהא גט מעושה בישראל שלא כדון ופסול: **יוציא וימן כתובה**. נראה דככל הנהו דתמן (כתובות עו). שכופין אותו להויליא שנותן כתובה אע"פ שמגרש צעל כרחו מדפריך התם דלימתי כהניא הך דשהה י' שנים וקאמר הכא דלית לה כתובה ומשמע נמי התם (סג) דהוה תני כהניא אלתמנה לכ"ג גרושה וחלוה לכהן הדיוט אי לאו משום דאורייתא לא קתני והנהו אית להו כתובה כדלמור ביט מותרות (לקמן פה). וזאה מחמת טענה אמרינן לקמן (סג) דיש לה כתובה אע"פ שכופין אותו לגרש ורבינו גרשום כתב ככתובה דמותרת שחין אין לה כתובה ודקדק מדקתני גבי זורסי שנשא אשה יכולה שתאמר כסצורה הייתי לקבל ועשוי איני יכולה לקבל ואם היו כופין ליתן כתובה אס כן כל שעה מערים ומנשא ותאמר כן כדי לגבות כתובה לאלתר וי"ל דשמא אותה אין לה כתובה כיון שיכולה להערים אכל אחריני יש להם כתובה וזההיה תני כתוספתא יוליא וימן כתובה: **אע"פ שאין ראייה לדבר**. ראייה גמורה אינה דמסא אין ללמוד שיהא זקוק לגרש אשמו אפילו אס אי אפשר בלא גירושין ואדרבה ראו ללמוד מכאן דלפ"י א"ל צעלמא הנושא אשה על אשמו יוליא וימן כתובה היכא דשהה עמה י' שנים שרי להניס נרתה כמו שזמנינו כזכרם אולי ירחמו מן השמים ויזכה עדיין ליבנות ממנה כמו שלצסוף וזה אזכרה משרה: **ולר"ה** מיצחק. ואם תאמר יחמך נמי לא שיה יומר מיי לפי מה שפ"י שלא היתה רבקה אלא בת ג' כשנשאה ועד שהיתה בת י"ב לא היתה ראויה להוליד ויש לומר דמדרשים חלוקין כדפרישי' לעיל ועוד דמוכח כפרק בן סורר ומורה (סנהדרין טט): שדורות הראשונים היו ראוין להוליד הרבה קודם הזמן הזה: **אי** הבי אברהם נמי עקור היה. כדלמור לקמן אזכרה ושרה טומטמין היו ואלע"פ שמתמא ככר נקרע כשנשא שרה הכא אליצא דרבי יהודה פריך דלמרינן כהערל (לקמן פה). טומטום שנקרע אין מוליד ועוד דלפ"י לרבנן נמי דפלוגי עליה לא שרי שיוליד:

בעלמא הוא דקשיא ליה דקתני שמא לא זכה ליבנות הימנה ולא משום כתובה אקשי ליה: הוא אמר מינה והיא אמרה מיניה אי"ר אמי דברים לכינה היא נאמנת מי"ט איהו קמ ל ביורה כחץ איהו לא קים ליה. ה"ר אלפס פירשה בבאין לדון על עסקי כתובה וכן פרישי' ז"ל. הוא אמר מינה ולית לה כתובה והיא אמרה מיניה ואית לי כתובה (והא) אמי היא נאמנת ויש לה כתובה. והקשה עליו הרב ר' אברהם אביד' ואבא מרי וביה למה ליה למימר לאנתתיה מיניה דאינו יורה כחץ אפי' יורה כחץ יש לה כתובה שמא לא זכה ליבנות הימנה ואיהו

א) [מוספתא פ"ח], ב) מגילה ח. א) [חולין ס: ע"ש], ד) ז"ל ואמר רבין, ט) סוכה ד' ע"ש, ו) גמ"א נוסף: אכל לא האשה ועומה מפרש בנמ', ז) ז"ל פ"ה א), ח) כהניא כופין יעביד, ט) [כתובות עו], ככל הנהו, י) [למא שס], יא) [גמ"א מ"ז], ט) [דף סא: ד"ה וכו'].

תורה אור השלם

1. וימת נדב ואביהוא לפני בן דקדקם אש ורה לפני יי במדבר סיני ובנים לא היו להם ויהוה אלעזר ואיתמר על פני אהרן אביהם: במדבר ג ד
2. ויהקמתו את ברתיו ביני וביןך ובין ייך אתריך לדרתם לברתי עלם לקדוה לך לאלהים ויהיך אתריך: בראשית ז ז
3. ויתקח שרי רבתי אברם את הדר המצרית שפחה מקץ עשר שנים לשבת אברם בארץ כנען ותתן אותה לאברם אישה לו לאשה: בראשית ט ז
4. ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה בת בתואל הארמי מפקן ארם אחות לבן הארמי לו לאשה: בראשית כ כ
5. ואחר בן קצא אחיו וידו אחרת בעקב יצחק ויקרא שמו יעקב ויצחק בן ששים שנה בלדתו ארם: בראשית כו כ
6. ויעתר יצחק ל' לנכה אשתו כי עקרה הוא ויעתר לו ונתבר רבקה אשתו: בראשית כו כא
7. שמעו אלי רדפי צדק מןקבש' ו הביטו אל אב ויצבחה ואל מקבת בור יצחקם: ישעיהו נא י

הגהות הב"ה

א) רש"י ד"ה עת פל"א אחרת בעל"ז יוצר רמת והתוספות פ"ק דסוכה השיגו על פירושו וכתבו דהעיקר כמו שפ"י רש"י לשם עמר פורקיא בעל"ז דהיינו שפ"י"ל כלשון אשכנז שיש לו טוקפים וע"ש כדף ד' ע"א:

מוסף רש"י

ללמדך שאין ישיבת חו"ל עולה לו מן המניין. לפי שלא נאמר לו ולשער לני גדול עד שכל לארץ ישראל (בראשית טו).
ג) למה נמנו שנותיו של ישמעאל. מה לו לננות שנות הרשעים, כדי לייחס בהן שנותיו של יעקב. על ידי מנין שנות ישמעאל חט למיין נפחה פרק משנת יעקב עברו עליו כל הקרות והמחלואות אותם. מהן אלו למיין שישם צבית עבר י"ד שנה, כי לא אזכרם בן פ"ו שנה כשעלו לישמעאל, וכשעלה יחמך היה בן מאה שנה, היה ישמעאל י"ד שנה, ויחמך קאם לעקב ששים שנה, הרי לישמעאל ע"ד, כמה פישן משתויו של ישמעאל ס"ג, מנא שיה יעקב כשמת ישמעאל בן ס"ג שנה (מגילה י"ד). למה נמשלה תפלתן של צדיקים כעתר. דכתיב ויעטר יחמך לה ויעטר לו ויעטר (ד).

